

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА НЕОБЕРЕЖНОЇ ЗЛОЧИННОСТІ

GENERAL CHARACTERISTICS OF THE CARELESS CRIME

Гороховська О.В.,
к.ю.н., доцент,

доцент кафедри теорії, історії держави і права та міжнародного права
Класичний приватний університет

Статтю присвячено аналізу необережної злочинності. Розглядаються питання класифікації необережних злочинів, їх місця в загальній структурі злочинності. Здійснюється кримінологічна характеристика осіб необережних злочинців.

Ключові слова: необережні злочини, побутова, технічна, професійна, службова необережність, порушення правил, передбачливість, технічний прогрес, джерела підвищеної небезпеки.

Статья посвящена анализу неосторожной преступности. Рассматриваются вопросы классификации неосторожных преступлений, их места в общей структуре преступности. Осуществляется криминологическая характеристика личности неосторожных преступников.

Ключевые слова: неосторожные преступления, бытовая, техническая, профессиональная, служебная неосторожность, нарушение правил, предусмотрительность, технический прогресс, источники повышенной опасности.

The article analyzes the careless crimes. The problems of classification of careless crimes, their place in the general structure of criminality are considered. Criminological characteristics of careless criminals are carried out.

Careless crime is a part of the overall crime as a socio-legal phenomenon, because it has to some extent peculiar features that characterize the general concept of crime. It has attributes such crime as its nature, law of existence, the position of the causes, conditions and warnings.

Important criminological and criminal legal value has classification of careless crimes by field of activity in which they were committed. It can identify groups of crimes according to their specific public danger and injury mechanism.

The most common in criminology under this criterion is classification, according to which there are four groups of careless crimes: domestic careless crimes committed outside the scope of technical facilities or other sources of increased danger; careless crimes committed inside the scope of technical facilities or other sources of increased danger; careless crimes committed in the area of professional activity; careless crimes committed while performing official (administrative) functions.

Research careless person guilty of an offense gives reason to believe that the person «careless» perpetrator has certain characteristics that distinguish it from a person who has committed premeditated crime and from a law-abiding person. These features include specific defects primarily moral and legal consciousness and values, which play a crucial role in most specific situations. Identifying and studying the properties of person of the careless offender allow to determine the social needs, values that are the basis for the proper organization of preventive activities.

Key words: careless crimes, household, technical, professional, official negligence, violation of the rules, foresight, technical progress, source of increased danger.

Необережна злочинність є складовою частиною загальної злочинності як соціально-правового явища, тому їй певною мірою властиві ознаки, що характеризують загальне поняття злочинності. На неї розповсюджуються такі ознаки злочинності, як її природа, закономірність існування, положення про причини, умови та попередження.

Актуалізація проблеми злочинів, що вчиняються з необережності, для кримінології пов'язана з істотною інтенсифікацією різних видів необережної злочинної поведінки, зростанням її ймовірності в різних сферах професійної та побутової діяльності, зростанням шкоди, що спричиняється.

Дослідження окремих аспектів необережної злочинності здійснювалося такими науковцями, як: С. Р. Багіров, С. В. Гончаренко, П. С. Дагель, О. М. Джуца, О. М. Костенко, І. П. Лановенко, І. М. Данишин, В. М. Мисливий, С. І. Нежурбіда та ін.

Дисертаційна робота С. В. Гончаренка (1990 р.) була першою монографічною працею, присвяченою дослідженню злочинної необережності як комплексної кримінально-правової, кримінологічної та соціально-психологічної проблеми. Зокрема, зазначається, що «ядром» особистості необережного злочинця є смислова установка, що являє собою соціальну апатію, яка детермінується соціальним відчуженням особи.

С. І. Нежурбіда у дисертаційній роботі «Злочинна необережність: концепція, механізми і шляхи протидії» (2003 р.) пропонує з метою диференційованого підходу у протидії необережній злочинності виділити в кримінології чотири групи необережних злочинів: побутової необережності, технічної необережності, професійної необережності, службової необережності.

Метою статті є класифікація необережних злочинів, з'ясування їх місця в загальній структурі злочинності, ви-

явлення показників кримінологічної характеристики осіб необережних злочинців.

В кримінологічній класифікації злочинності необережна злочинність є самостійним елементом загальної структури злочинності з особливостями, що визначаються формою вини, а, отже, психологічним механізмом вчинення злочинів; соціально-психологічними причинами вчинення злочинів і характеристикою особи злочинців; сферою діяльності, в якій вчиняються злочини; характером наслідків.

Важливе кримінологічне та кримінально-правове значення має класифікація необережних злочинів за сферою діяльності, в якій вони були вчинені. Вона дозволяє виділити групи злочинів, специфічних за ступенем їх суспільної небезпеки та механізму заподіяння.

Найбільш поширеною в кримінології за цим критерієм є класифікація, вперше запропонована П. С. Дагелем, який виділяє чотири групи необережних злочинів [1, с. 20]:

1) побутові необережні злочини, вчинені поза сферою дії технічних засобів або інших джерел підвищеної небезпеки. Злочини цієї групи мають найменшу питому вагу в загальній масі необережних злочинів (вбивство через необережність (ст. 119 КК України), необережне тяжке або середньої тяжкості тілесне ушкодження (ст. 128 КК України), необережне знищення або пошкодження майна (ст. 196 КК України), недбале зберігання вогнепальної зброї або бойових припасів (ст. 264 КК України), порушення встановлених законодавством вимог пожежної безпеки (ст. 270 КК України) тощо);

2) необережні злочини, вчинені в сфері дії технічних засобів або інших джерел підвищеної небезпеки. Це найбільш численна група необережних злочинів, що вчиняються у сфері взаємодії «людина-техніка» і призводять до виходу технічних засобів з-під контролю керуючих ними

суб'єктів та призводять до небезпечних для суспільства наслідків (порушення вимог законодавства про охорону праці (ст. 271 КК України), порушення правил безпеки під час виконання робіт з підвищеною небезпекою, на вибухонебезпечних підприємствах або у вибухонебезпечних цехах (ст.ст. 272, 273 КК України), злочини проти безпеки руху та експлуатації залізничного, водного, повітряного, автомобільного транспорту (ст.ст. 276, 286, 287 КК України) та ін.);

3) необережні злочини, вчинені у сфері професійної діяльності. Ці злочини вчинюються без використання як технічних засобів, так і службових (управлінських) функцій (неналежне виконання професійних обов'язків, що спричинило зараження особи вірусом імунодефіциту людини чи іншої невиліковної інфекційної хвороби (ст. 131 КК України), порушення обов'язків щодо охорони майна (ст. 197 КК України), порушення правил охорони довкілля та робіт у природній сфері (ст.ст. 236, 237, 240, 242, 244, 251 КК України тощо), порушення правил поведінки з вибуховими, легкозаймистими та їдкими речовинами та радіоактивними матеріалами (ст. 267 КК України), порушення встановлених правил обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів (ст. 320 КК України), розголошення державної таємниці (ст. 328 КК України) та деякі інші.

Крім того, необхідно зазначити, що якщо суспільно небезпечні діяння, що відносяться до цієї групи, не передбачені спеціальними складами злочинів, застосовуються загальні склади злочинів залежно від характеру суспільно небезпечних наслідків.

Наприклад, заподіяння смерті хворому в результаті неналежного надання медичної допомоги лікарем кваліфікується за ст. 119 КК України. Так, Павлоградським міським судом Дніпропетровської області лікар-анестезіолог Л. засуджений за вбивство через необережність. Л., що знаходився в стані алкогольного сп'яніння, не передбачаючи можливості настання тяжких наслідків своїх дій, хоча повинний був і міг їх передбачити, при проведенні наркозу і початкового періоду його підтримування препаратами допустив явне передозування внутрішньовенних анестетиків, що сприяло гнобленню серцево-судинного центра, зниженню артеріального тиску з наступним розвитком зупинки кровообігу потерпілої [2].

В іншому випадку лікар-кардіолог С. у приміщенні медсанчастини Абразивного комбінату в неофіційному порядку приймав хвору для проведення курсу мануальної терапії на шийному відділі хребта. С. попередньо не провів обстеження жінки, не з'ясував, які прийом мануальної терапії їй протипоказані. При проведенні масажу він заподіяв переломовивих п'ятого шийного хребця з ушкодженням спинного мозку. Шевченківський районний суд м. Запоріжжя, визнаючи С. винним у вчиненні вбивства через необережність, вказав, що лікар не передбачав настання смерті потерпілої, але повинний був і міг її передбачити, діючи з більшою обачністю [3].

4) необережні злочини, вчинені під час виконання службових (управлінських) функцій (службова недбалість (ст. 367 КК України), недбале ставлення до військової служби (ст. 425 КК України) тощо).

У загальній структурі злочинності в Україні необережні злочини складають близько 15–20% [4, с. 132], проте існує стійка тенденція до їх зростання, особливо за умов, коли переважна частина деліктів створення небезпеки залишається латентною. Серед обставин, що сприяють латентності необережної злочинності – недоліки статистичного обліку необережної злочинності, недооцінка правоохоронними органами її суспільної небезпеки.

При оцінці різних показників розповсюдженості необережних злочинів слід враховувати недосконалість чинного статистичного обліку, зокрема, коли частина необережних злочинів відображається в статистиці умисних

злочинів, конструкція яких передбачає альтернативну форму вини. Така практика не дозволяє повною мірою простежити динаміку необережних злочинів, а також ускладнює виявлення причин та умов їх вчинення, вироблення і застосування заходів щодо запобігання цим злочинам. Не маючи повної та чіткої картини застосування відповідного законодавства, неможливо виявити тенденції до збільшення або зменшення кількості необережних злочинів, а тому кримінальна політика у цій сфері не може повною мірою реалізувати свій потенціал.

Технічний прогрес суттєво змінив співвідношення умисних та необережних злочинів в загальній структурі злочинності в бік збільшення питомої ваги останніх. Такий стан значно підвищує суспільну небезпеку необережних злочинів та зумовлює зміну правової регламентації поведінки людини в сфері використання та керування технікою.

У структурі необережних злочинів переважну більшість складають порушення правил безпеки дорожнього руху та експлуатації транспорту (вони в середньому становлять до 75 % від всіх зареєстрованих необережних злочинів) [5, с. 158]. За рівнем травматизму на виробництві зі смертельними наслідками пропорційно кількості населення Україна займає одне з перших місць серед індустріально розвинених країн. Велику небезпеку також складають необережні екологічні злочини, підтвердження чому – трагедія на Чорнобильській АЕС. Суттєві економічні збитки наносять пожежі, які виникають внаслідок необережного поводження з вогнем [6, с. 1].

Розглянемо деякі показники кримінологічної характеристики осіб необережних злочинців.

1. Соціально-демографічна характеристика. Серед засуджених за необережні злочини переважають чоловіки (наприклад за злочин, передбачений ст. 119 КК України, засуджені чоловіки складають 90,5%; жінки – 9,5%) [7, с. 76]. Судова і слідча практика свідчить про те, що жінкам більшою мірою властиві дисциплінованість, акуратність, передбачливість. Жінки традиційно відрізняються більш низькою кримінальною активністю в порівнянні з чоловіками. Слід також вказати, що для засуджених-жінок не є характерним спеціальний і загальний рецидив злочинів.

Деякі автори вважають, що рівень освіти впливає на передбачливість [8, с. 14]. З такою позицією можна погодитись лише з деякими зауваженнями.

Необхідно відмітити зв'язок між місцем проживання винних у вбивстві через необережність (а також потерпілих), рівнем їх освіти та неналежним поведінням таких осіб з джерелами підвищеної небезпеки. Так, згідно з результатами дослідження 47 % вбивств через необережність вчинені у сфері дії джерел підвищеної небезпеки, а 73 % осіб, винних у цьому злочині, та приблизно така ж кількість потерпілих були мешканцями селищ, сіл і районних центрів. Більшість винних осіб мають середню і середню спеціальну освіту (73 %). Така тенденція існує, незважаючи на те, що дослідженням були охоплені потужні, технічно розвинені індустріальні регіони. У містах Дніпрі та Запоріжжі сконцентровано велику кількість промислових гігантів України (заводи «Запоріжсталь», «Дніпроспецсталь», Запорізький феросплавний завод тощо), проте вбивства через необережність у цих великих містах вчиняється у декілька разів менше, ніж у районних центрах, селищах та селах. Зазвичай, мешканці невеликих територіально-адміністративних одиниць ставляться до правил експлуатації джерел підвищеної небезпеки формальніше, ніж громадяни, що мешкають у обласних центрах, що, перш за все, пов'язано з недоліками в загальноосвітній та спеціальній підготовці.

Підвищення рівня освіти, особливо спеціальної, та загальною правосвідомості можна вважати одним із засобів запобігання необережним злочинам. Низька культура і прогалини в інтелектуальному розвитку злочинців пов'язані також із загальною проблемою виховання людей.

Отже, результати узагальнення судової практики дозволяють висунути гіпотезу про те, що однією із причин необережних злочинів є низький рівень загальної культури, технічної освіти та правосвідомості певної частини сільського населення України.

Дуже цікавою у порівняльному плані є дисертаційна робота І. Г. Куца «Боротьба з пожежами у житловому секторі», в якому також йдеться про необережні діяння. Зокрема, автор зазначає, що у 2000 р. в Україні внаслідок порушення вимог пожежної безпеки на 1 млн. населення в сільській місцевості загинуло 51 чоловік, а в місті – 33, тобто фактично в два рази менше [9, с. 4]. Така статистика є додатковим аргументом на користь нашої гіпотези.

Що ж стосується вікової характеристики осіб, що вчинили необережні злочини, переважну більшість складають особи віком 20–40 років.

2. Соціально-рольова характеристика. Абсолютна більшість осіб, які вчиняють необережні злочини, працюють. Слід також зазначити, що серед непрацюючих осіб найбільша кількість таких, що раніше притягались до кримінальної відповідальності.

3. Морально-психологічна характеристика. Виявлення негативних властивостей особи дозволяє визначити соціальні потреби та ціннісні орієнтації, що знаходяться в їх основі, для належної організації профілактичної діяльності на всіх рівнях.

За глибиною і стійкістю антисоціальних поглядів особи в кримінологічній літературі зазвичай виділяють «випадкових», «нестійких», «ситуаційних» і «злісних» та «особливо небезпечних» злочинців.

Більшість осіб, що вчинили необережні злочини, можна віднести до категорії «випадкових» злочинців. «Випадковий» злочинець – це такий тип особи злочинця, суспільно небезпечні дії якого є результатом несприятливого збігу обставин у взаємодії з мінімальною глибиною й інтенсивністю його антисоціальних властивостей. Злочинні дії суб'єктів цієї категорії знаходяться у певному контрасті з їх іншою позитивною за характером поведінкою. Антисоціальні властивості цих осіб реалізуються в результаті злочинної самовпевненості чи недбалості. Такі особи вчинили необережний злочин уперше, під значним впливом криміногенної ситуації або через особливий психофізіологічний стан. Як правило, характеризувалися вони до вчинення злочину позитивно.

До «нестійких» злочинців відносять суб'єктів, чії дії не були пов'язані з криміногенною ситуацією, а мотив мав соціально-нейтральний або антигромадський характер. Такі особи раніше порушували правила обережності.

Віднесення особи, що вчинила необережний злочин, до тієї чи іншої категорії можливе лише при врахуванні всіх обставин конкретної справи і даних про особу. Треба мати на увазі, що можливі і рубіжні типи.

У літературі висловлювалася думка, що в осіб, які вчинили необережні злочини, відсутні антисоціальні якості і поняття особи злочинця до них не можна застосовувати [10, с. 31]. Більш правильно нам видається позиція авторів, які стверджують, що антисоціальні погляди і звички властиві і суб'єктам необережних злочинів. Це недисциплінованість, безтурботність, нехтування правилами обережності, а з погляду емоційно-вольового – підвищена емоційність, недостатньо реалістичний підхід до оцінки своїх життєвих цілей і можливостей.

Більша частина осіб, що вчинили необережні злочини, веде правильний спосіб життя, має корисні соціальні зв'язки. У таких осіб, як правило, відсутні моральні вади. Вони не є серйозно «запущеними» в соціально-моральному плані. Для них характерна відсутність стійкої антигромадської установки. Зазвичай має місце занадто виражена психологічна установка на імпульсивні ризиковані дії. Їх можна охарактеризувати як осіб зі складною соціальною адаптацією, з неадекватною реакцією на ситуацію. Осо-

бливість неадаптованості осіб необережних злочинців полягає у тому, що вони виникають на ґрунті соціальної і психологічної нестійкості, надмірної рухливості. У деяких випадках трапляється неадаптованість до упорядкованих процесів життя. Також слід відмітити велику роль психофізіологічних особливостей осіб таких злочинців. Так, аналіз морально-психологічних властивостей засуджених за необережні вбивства показав, що причинами цих злочинів стали такі риси осіб, як безтурботність, легковажність – у 58 % засуджених, надмірна самовпевненість – 23%, невміння правильно оцінити ситуацію – 16%, явна необережність – 3 %.

Одночасно дані дослідження свідчать про те, що роль недосвідченості осіб не слід переоцінювати. Набагато серйозніший, на наш погляд, такий характерний для необережних злочинців симптом, як самовпевненість. У сфері професійної діяльності, зокрема серед працівників металургійних заводів м. Запоріжжя, найбільш критичними щодо себе виявилися молоді працівники зі стажем до двох років. Фахівці зі стажем від двох до десяти – п'ятнадцяти років дають собі найвищі професійні оцінки. Психологи називають такий феномен «вторинною безтурботністю», коли робітник, набуваючи деякий досвід, переоцінює свої можливості, і внаслідок надмірної самовпевненості знижує увагу, обережність, нехтує правилами і засобами захисту.

Крім того, типовими для характеристики осіб, що вчиняють необережні злочини, є егоїзм, байдужість до соціальних наслідків своїх рішень і дій, якщо вони виявляються особі вигідними і зручними. Якщо злочинні діяння відбуваються у сфері дії технічних засобів чи інших джерел підвищеної небезпеки, досить часто винні особи ставляться формально до правил експлуатації цих джерел.

Так, Шевченківським районним судом м. Запоріжжя Г. визнаний винним і засуджений за вчинення вбивства через необережність за наступних обставин. Г., працюючи газоелектрозварником транспортного цеху заводу «Іскра», вірогідно знаючи, що в баці знаходиться дизельне паливо, яке має здатність до вибуху при проведенні вогневих робіт, на порушення п. 9.0.18 Правил пожежної безпеки, пп. 1.14 і 2.3.2 Інструкції про порядок виробництва вогневих робіт, а також п. 2.1.13 Інструкції з техніки безпеки для електрозварювача ручного зварювання, приступив до варіння шва паливного бака. Останній вибухнув, від чого загинув водій транспортного цеху М., який знаходився поруч [11].

Виникає запитання, чому ж особа, яка не бажає настання смерті іншій особі і не допускає її свідомо, тобто розраховує відвернути її, не використовує можливості, що зберігаються для цього в ситуації і знарядді як об'єктивних ознак необережного вбивства? П. С. Дагель пояснює це певними психологічними дефектами особи, яка діє необережно, що призводять до порушення правил обережності [1, с. 53]. Такі дефекти умовно можуть бути розподілені на три групи:

а) дефекти сприйняття і переробки інформації (суб'єкт не сприйняв наявну інформацію про необхідність дотримання правил обережності, не усвідомив сприйняту ним інформацію, неправильно оцінив її, зробивши помилкові висновки);

б) дефекти рішення (суб'єкт не знайшов рішення, що виключило б заподіяння смерті іншій особі; прийняв невірне рішення);

в) дефекти дії (суб'єкт не зміг правильно вчинити дію, необхідну для запобігання смерті).

Вказані дефекти можуть бути в інтелектуальній, вольовій, емоційній та інших сферах особи і об'єднуються єдиним поняттям «неуважність». Вони можуть бути стійкими чи викликатися особливостями ситуації, особливим психологічним чи фізіологічним станом суб'єкта (втома,

захворювання, сп'яніння тощо). Негативні психологічні властивості особи, що призводять до вчинення злочину з необережності, формуються під впливом певних соціальних причин і умов.

Стосовно ролі особи у вчиненні необережного злочину, слід зазначити, що вона займає самостійне місце в кримінологічній характеристиці злочинців і характеризується легковажно-безвідповідальним ставленням до соціальних цінностей і своїх обов'язків щодо них. Для індивідуалізації відповідальності обвинуваченого перед слідчим і судом постає завдання визначити коло ознак і властивостей особи обвинуваченого. Умовно такі дані можна розподілити на три групи:

1) фізичні властивості – особливості зору, слуху або інших рецепторів, швидкість реакції на сигнали, що надходять, наявність здібностей для правильної оцінки ситуації, які зумовили неправильність сприйняття або переробки інформації про обставини, що відбуваються;

2) інтелектуальні здібності, засновані на життєвому досвіді, рівні професійної підготовленості, знанні належних правил поведінки. Прийняття невідповідного обставині рішення було викликано або порушенням цих здібностей, або недостатнім їх використанням;

3) недостатність вольових зусиль, які потягли вчинення дій, що об'єктивно не можуть запобігти настанню шкідливих наслідків. Вирішення цього питання повинне ґрунтуватися на індивідуальних якостях особи: наявність чи відсутність фізичних недоліків, психологічних якостей (нерішучість, відсутність самоконтролю), що при обрано-

му способі дій перешкоджають реальній можливості запобігти настанню наслідків.

Треба мати на увазі, що зрушення і перекручування морально-психологічних властивостей особи необережних злочинців відбуваються на фоні регресу морального стану суспільства. Чим глибше суспільство уражене аморальністю, тим вище в ньому злочинність. Збільшення кількості необережних злочинів за цих умов стає закономірним. Виявлення і вивчення негативних властивостей особи необережного злочинця дозволяє визначити соціальні потреби, ціннісні орієнтації, які знаходяться в їх основі, для належної організації профілактичної діяльності.

Найчастіше необережні злочини пов'язані з розвитком науково-технічного прогресу, наслідком якого при необережному поведженні деяких осіб можуть бути аварійність і виробничий травматизм. Необережним злочинам притаманна особлива суспільна небезпека. При цьому слід враховувати латентність деяких видів необережних злочинів, яка багато в чому пояснюється тим, що деякі необережні злочини можуть розкриватися лише в результаті випадкового виявлення наслідків, передбачених у законі. Дослідження особи винного у необережному злочині дає підставу стверджувати, що особа «необережного» злочинця має певні особливості, що відрізняють її як від особи, що вчинила умисний злочин, так і від особи незлочинця. Ці особливості включають специфічні дефекти переважно моральної і правової свідомості та ціннісних орієнтацій, що відіграють вирішальну роль у більшості конкретних ситуацій.

ЛІТЕРАТУРА

1. Дагель П. С. Неосторожность. Уголовно-правовые и криминологические проблемы / П. С. Дагель. – М. : Юрид. лит., 1977. – 144 с.
2. Архів Павлоградського районного суду Дніпропетровської області. Справа № 1–1139/95.
3. Архів Шевченківського районного суду м. Запоріжжя. Справа № 1–711/94.
4. Зелинский А. Ф. Криминальная психология / А. Ф. Зелинский. – К. : Юринком Інтер, 1999. – 240 с.
5. Мисливий В. А. Злочини проти безпеки дорожнього руху та експлуатації транспорту / В. А. Мисливий. – Д. : Юрид. акад. Міністерства внутрішніх справ, 2004. – 380 с.
6. Нежурбіда С. І. Злочинна необережність : концепція, механізм і шляхи протидії : автореф. дис.... на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук за спец. : 12.00.08 «кримінальне право та криминологія ; кримінально-виконавче право» / С. І. Нежурбіда. – К., 2001. – 20 с.
7. Гороховська О. В. Вбивство через необережність : проблеми кримінальної відповідальності / О. В. Гороховська. – К. : Вид. Паливода А. В., 2007. – 180 с.
8. Гриндорф А. П. Ответственность за неосторожные преступления в советском уголовном праве : автореф. дис... на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук за спец. : 12.00.08 «кримінальне право та криминологія ; кримінально-виконавче право» / А. П. Гриндорф ; Всесоюзный институт по изучению причин и разработке мер предупреждения преступности. – М., 1977. – 16 с.
9. Куц І. Г. Борьба с пожарами в жилом секторе (кримінально-правовий та криминологічний аспекти) : Дис. ... канд. юрид. наук за спец. : 12.00.08 / І. Г. Куц ; Національна академія внутрішніх справ України. – К., 2003. – 207 с.
10. Дагель П. С. Теоретические проблемы учения о личности преступника / П. С. Дагель. – М. : Юрид. лит., 1979. – 182 с.
11. Архів Шевченківського районного суду м. Запоріжжя. Справа № 1–164/92.